

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 35/07

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. M. I., K., zastúpeného advokátom JUDr. T. G., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 133/03 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. I. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 133/03 porušené bolo.

2. Ing. M. I. priznáva finančné zadostučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia Ing. M. I. v sume 9 444 Sk (slovom deväťtisícštyristoštyridsaťštyri slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. T. G., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 9 444 Sk (slovom deväťtisícštyristoštyridsaťštyri slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti Ing. M. I. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 35/07 zo 17. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. I., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 133/03.

Okresný súd podaním sp. zn. 1 Spr V 467/06 a sp. zn. 1 Spr. V 257/07 doručeným ústavnému súdu 15. decembra 2006 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom je uvedená aj podrobná chronológia priebehu napadnutého konania od doručenia žaloby o neplatnosť výpovede z pracovného pomeru okresnému súdu (4. júla 2003). V chronológii okresný súd uvádza:

„Dňa 10. 10. 2003 bol opis návrhu zaslaný na vyjadrenie žalovanému a 3. 11. 2003 bolo zaslanie vyjadrenia u žalovaného urgované.

Prípisom zo dňa 28. 11. 2003 požiadal žalovaný o predĺženie lehoty na predloženie svojho stanoviska z dôvodu pracovných povinností generálneho právneho zástupcu mimo územia SR.

Dňa 19. 12. 2003 bol žalovaný opäť urgovaný o zaslanie vyjadrenia pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. Svoje stanovisko predložil 16. 2. 2004 a toto bolo 29. 3. 2004 doručené sťažovateľovi.

Uznesením zo dňa 27. 4. 2004, ktoré nadobudlo právoplatnosť 4. 6. 2004, bol sťažovateľovi vrátený súdny poplatok, ktorý s podaním žaloby zaplatil napriek oslobodeniu od tejto povinnosti, vyplývajúceho mu zo zákona.

Dňa 12. 5. 2004 bol sťažovateľ vyzvaný na špecifikáciu žalobného petitu v časti uplatnenej náhrady mzdy. Túto predložil 24. 5. 2004.

Dňa 30. 8. 2004 bol stanovený termín pojednávania na 28. 10. 2004. Pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito za účelom predloženia listinných dokladov zo strany žalovaného.

Dňa 2. 12. 2004 bol žalovaný vyzvaný na predloženie dokladov tak, ako mu to bolo uložené na pojednávaní 28. 10. 2004 v lehote 3 dní pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. Listiny boli žalovaným predložené 9. 12. 2004.

Dňa 17. 1. 2005 bol urobený dotaz na Inšpektorát bezpečnosti práce v K. za účelom oznámenia, či vedú evidenciu zástupcov zamestnancov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Po doručení odpovede z IBP v K. bolo 9. 2. 2005 určené pojednávanie na 26. 4. 2005. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom predloženia listinných dokladov žalovaným. Dňa 3. 5. 2005 žalovaný doklady predložil.

Dňa 10. 6. 2005 bol určený termín pojednávania na 28. 6. 2005. Pojednávanie bolo

odročené na neurčito s tým, že žalovanému bola uložená povinnosť predložiť listinné doklady a tiež za účelom vyžiadania si súvisiaceho spisu z Krajského súdu v Košiciach.

Dňa 13. 7. 2005 predložil listinné doklady žalovaný a dňa 25. 7. 2005 písomné stanovisko sťažovateľ.

Uznesením zo dňa 5. 8. 2005 bolo konanie prerušené do právoplatného skončenia veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 6 NcCb 4/2005.

Dňa 23. 8. 2005 podal sťažovateľ proti uvedenému uzneseniu odvolanie, preto bol spis predložený dňa 30. 8. 2005 Krajskému súdu v Košiciach, odkiaľ bol vrátený dňa 5. 12. 2005 s rozhodnutím, ktorým bolo uznesenie tunajšieho súdu o prerušení konania potvrdené.

Uznesenie o prerušení konania nadobudlo právoplatnosť 13. 12. 2005.

Z chronológie vo veci vykonávaných úkonov je zrejmé, že v danom konaní súd priebežne vykonával úkony v rámci objektívnych možností v konkrétnom súdnom oddelení, teda k prietahom zo strany súdnych osôb tunajšieho súdu nedošlo.

Procesný postup zákonnej sudkyne, spočívajúci v prerušení daného konania, nemožno spochybňovať i vzhľadom na tú skutočnosť, že uznesenie tunajšieho súdu, ktorým bolo konanie prerušené, bolo potvrdené odvolacím súdom. Námietky sťažovateľa o spôsobení prietahov aj prerušením konania sú preto nedôvodné“.

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení, a preto ich ústavný súd považuje za preukázané.

Vo vyjadrení sp. zn. 1 Spr. V 257/07 doručenom ústavnému súdu 31. mája 2007 okresný súd tiež uviedol:

„Predmetný spis bol Vaším súdom tunajšiemu súdu vrátený dňa 11. 1. 2007.

Dňa 22. 1. 2007 bolo zistené, že konanie pod sp. zn. 6 NcCb 4/2005, ktoré bolo dôvodom prerušenia konania, doposiaľ nie je právoplatne skončené (ku dňu zistenia bolo vedené pod sp. zn. 6 Cb 1/2006).

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach vo veci sp. zn. 6 Cb 1/2006 bol vyhlásený dňa 5. 3. 2007 a nadobudol právoplatnosť 3. 4. 2007.

Po zistení uvedenej skutočnosti požiadala zákonná sudkyňa dňa 27. 4. 2007 o zapožičanie spisu sp. zn. 29 CbPv 2/2007 z Okresného súdu Košice I.

Dňa 22. 5. 2007 bolo vydané uznesenie o prerušení konania do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 29 CbPv/2/2007. Uznesenie sa doručuje účastníkom konania“.

Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu nevyjadril.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov..., a zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokúvanej veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, spor o trvanie pracovného pomeru a mzdové nároky z neho vyplývajúce je po právnej stránke štandardnou agendou všeobecných súdov. Aj skutkovú stránku veci možno zaradiť medzi štandardnú agendu v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ani okresný súd nenamietal, že ide o právne a skutkovo zložitú vec. Na druhej strane na doterajší priebeh konania malo určitý vplyv to, že konanie bolo prerušené do právoplatného skončenia iného konania vedeného Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Doterajšia dĺžka konania však nie je akceptovateľná preto, že ide o spor, v ktorom sa pre sťažovateľa rieši existenčná otázka, či bol jeho pracovný pomer ukončený dôvodne a v súlade so zákonom. V prípade trvania pracovného pomeru sťažovateľovi vzniká nárok na mzdu, ktorá tvorí základ jeho živobytia, prípadne je zdrojom pre financovanie jeho potrieb. V týchto sporoch by mal súd postupovať

čo najrýchlejšie a efektívne. Ústavný súd konštatuje, že v tejto veci všeobecný súd nevenoval dostatočnú pozornosť uvedenej povahe sporu a ani tomu, o čo v ňom sťažovateľovi ide.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a k porušeniu práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľa v danom prípade nemalo vplyv na predĺženie konania, bolo aktívne a súčinnosť. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti neuviedol, že by správanie sťažovateľa prispelo k predĺženiu konania v danej veci.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k neodôvodneným prietahom, vzal ústavný súd do úvahy okolnosti prípadu a zistil, že i keď okresný súd vykonával úkony priebežne a s obdobiami nečinnosti, maximálne 5 mesiacov (napr. od 9. decembra 2003, keď opätovne žiadal odporcu o vyjadrenie k žalobe, až do 27. apríla 2004, keď rozhodol o vrátení súdneho poplatku sťažovateľovi, a od 12. mája 2004, keď bol sťažovateľ vyzvaný na špecifikáciu petitu žalobného návrhu, až do 30. augusta 2004, keď určil termín pojednávania na 28. október 2004), efektívnosť jeho úkonov však nesmerovala k včasnému rozhodnutiu. Okresný súd síce trikrát pojednával, vykonal aj dokazovanie vo veci, ale dosiaľ vo veci právoplatne nerozhodol, aj keď od 29. marca 2004 sťažovateľ viackrát žiadal okresný súd o urýchlenie konania, na ktoré mohol skôr a primerane reagovať.

V okolnostiach prípadu teda konanie okresného súdu bolo neefektívne, čo malo za následok zbytočné prietahy v konaní, a tým aj porušenie označených práv sťažovateľa.

V období od 5. augusta 2005, keď konanie prerušil, až dosiaľ okresný súd vo veci nekonal, iba sledoval, či súvisiace konanie vedené krajským súdom bolo právoplatne skončené. Dňa 22. mája 2007 konanie opätovne prerušil do právoplatného skončenia iného sporu vedeného Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 29 Cb Pv/2/2007.

V zmysle ustanovení § 109 ods. 2 písm. c), § 167, § 169 ods. 3 a § 202 ods. 3 OSP súd fakultatívne preruší konanie, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu. O prerušení konania rozhoduje súd uznesením, proti ktorému je prípustné odvolanie.

Čo sa týka prerušenia konania, ústavný súd zastáva názor, že ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený, a je potrebné ho posudzovať podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizoval, a k posúdeniu ktorej majú zásadne lepšie predpoklady než ústavný súd všeobecné súdy, odhliadnuc od princípu subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, ak je to nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť a účelnosť zvoleného procesného postupu. To však ešte neznamená, že táto voľnosť je bez obmedzenia a že je ústavným súdom nekontrolovateľná. Aj ustanovenie § 109 ods. 1 písm. c) OSP, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa totiž musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Pretože zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodit', že prerušením konania jeho účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 21/00).

V prerušenom konaní sa nemohli vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty jeho účastníkov, a tým nemohlo dôjsť k naplneniu účelu označených práv. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nečinnosť súdu v dôsledku existencie prekážky jeho postupu vytvorenej zákonom ustanoveným postupom (napr. právoplatným uznesením o prerušení konania), tak ako to je v danom prípade, neposudzuje ako zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (m. m. II. ÚS 3/00, I. ÚS 78/02, III. ÚS 42/02).

Vzhľadom však na iné zistené skutočnosti pred prerušením konania ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 27 C 133/03, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Z § 111 ods. 1 OSP vyplýva, že ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona. V súlade s uvedeným ústavný súd nevyhoviel tej časti s'ťažnosti, ktorou sa s'ťažovateľ domáhal vyslovenia príkazu, aby okresný súd konal v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených v s'ťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 133/03 a berúc do úvahy najmä povahu veci (predmetom sporu je neplatnosť skončenia pracovného pomeru a mzdové nároky z toho vyplývajúce), ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde, preto vo zvyšnej časti žiadosti nevyhovel.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. T. G. Keďže ústavný súd na základe žiadosti sťažovateľa a po splnení podmienok ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnenému zástupcovi trovy konania v sume 9 444 Sk. Sťažovateľ požadoval úhradu za tri úkony právnej služby v sume 9 444 Sk.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 OSP štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet Kancelárie ústavného súdu do dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti, ako aj vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 3 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada trov konania predstavuje celkovú sumu 9 444 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.